

Sak 4 Norsk deltagelse i EUs programmer 2021-2027

Innledning

Hensikten med å sette saken på dagsorden er at kommuner, fylkeskommuner og Sametinget kan gi signaler til regjeringen om Norges deltagelse i EUs programmer etter 2020. Arbeidet med de nye programmene er nå i en tidlig fase, og dette er et godt tidspunkt å komme med innspill til hvilke programmer som er relevante for norske aktører¹. Regjeringen orienterer om status og hva slags prosess regjeringen legger opp til med kommunesektoren, slik at kommunesektoren også kan gi innspill til prosessen.

Spørsmål til diskusjon

- Hvilke EU-programmer er det viktigst for kommunesektoren og Sametinget å delta i perioden 2021-2027 og hvorfor?
- Hva vil det bety for kommunen/regionen om det er programmer Norge ikke deltar i?

EUs forslag til budsjett 2021-2027

Europakommisjonen la 2. mai 2018 frem forslag til EUs langtidsbudsjett (Multiannual Financial Framework, MFF) for perioden 2021 til 2027 på om lag 1135 mrd. euro (2018-verdi). Forslaget har fått undertittelen *et moderne budsjett for en europeisk union som beskytter, styrker og forsvarer*. Budsjettforslaget ligger til grunn for finansiering av nye EU-programmer, og ble fulgt opp med detaljerte regelverk- og programforslag, som kom i mai og juni. I budsjettet reduseres de to store budsjettområdene landbruk og samhørighet noe (i dag utgjør disse ca. 2/3 av budsjettet), til fordel for økt vekt på indre og ytre sikkerhet, migrasjon, utenrikspolitikk, miljø, tiltak for ungdom, FoU, digital-området, utdanning og andre tiltak for å øke konkurransekraften. Kommisjonen ønsker å legge vekt på områder hvor EUs budsjett kan skape en reell merverdi sammenlignet med tilsvarende bevilgninger på nasjonalt nivå.

Programdeltagelsen er en viktig del av Norges samarbeid med EU

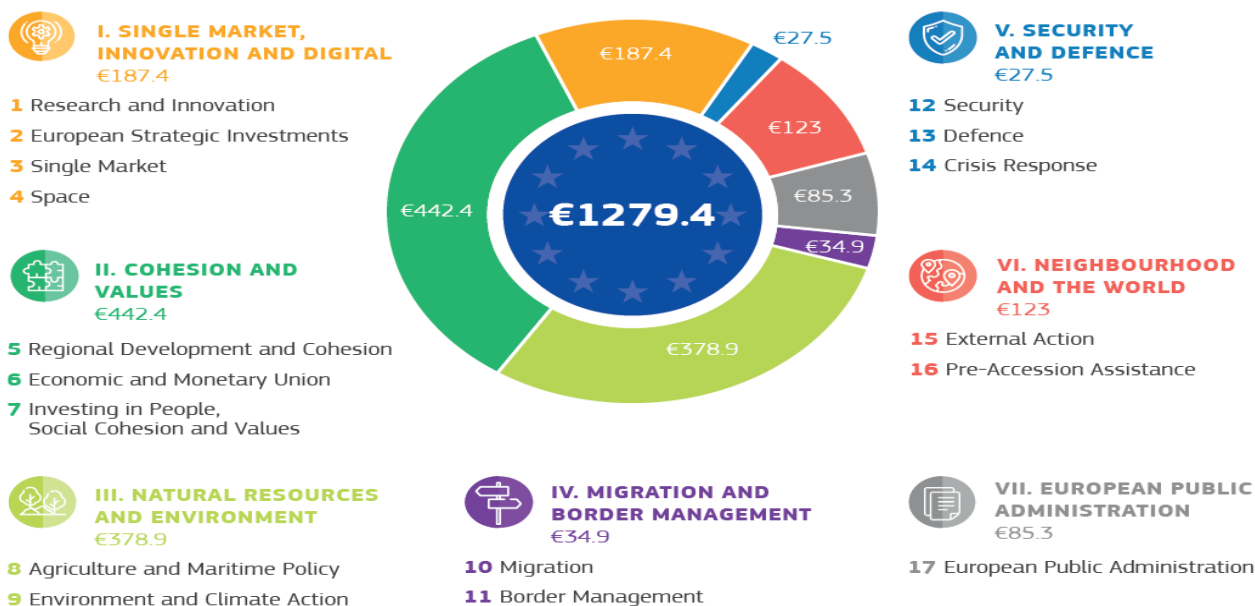
EØS-avtalen sikrer norsk deltagelse i en rekke EU-programmer. For hvert program må EØS/EFTA-landene ta stilling til om de vil delta. Norge deltar også i programmer som ikke er en del av EØS-avtalen, som for eksempel Interreg. I Norge bestemmer regjeringen beslutning om deltagelse innenfor aktuelle sektorer.

Programdeltagelsen er en viktig del av vårt samarbeid med EU. Her kan norske aktører søke støtte til tiltak som er viktige for samfunns- og tjenesteutviklingen lokalt og regionalt, og som bygger opp under oppgaveløsingen til kommuner og fylkeskommuner. Europeiske kommuner og regioner møter ofte utfordringer på de samme områdene, og da lønner det seg å utvikle felles løsninger. Programdeltagelsen bidrar til å gi kommuner, fylkeskommuner og andre lokale og regionale aktører ny kunnskap, økt kompetanse, tilgang til nye samarbeidspartnere og nye markeder. Slik kan vi bygge opp konkurranseevnen for næringslivet, økt kapasitet for omstilling og innovasjon, bedre tjenester og produkter i offentlig sektor, utvikle nye arbeidsmetoder, samt bedre forutsetninger for å fremme en bærekraftig utvikling. Gjennom programdeltagelsen bidrar vi fra norsk side også til grunnlaget for politikkutviklingen i Europa.

¹ Det ble i juni 2018 nedsatt en administrativ arbeidsgruppe under det internasjonale fylkesnettverket som skal se nærmere på EU-program med relevans og interesse for lokale og regionale aktører i Norge. Gruppens anbefalinger vil bli videreformidlet til EPF.

Figur 1 – Forslag til langtidsbudsjett for EU i perioden 2021-2027 fordelt på politikkområder

In billion euro, current prices

Et hovedbudskap i [regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021](#) er at samarbeidet skal bidra til å virkeliggjøre visjonene om et trygt Europa, et fritt Europa, et økonomisk sterkt Europa og et Europa der landene tar felles ansvar for felles utfordringer. Disse visjonene treffer hovedlinjene i EUs budsjettforslag godt. Uten lokalt og regionalt engasjement, innsats og gjennomføring, vil vi ikke nå norske og europeiske mål på viktige områder, som på klimaområdet, utvikling av et fremtidsrettet næringsliv, forvaltning av naturressurser og migrasjon. Det er i lokalsamfunnene omstillingen må skje.

Europakommisjonens forslag til programmer for 2021-2027

Programforslagene fra Kommisjonen inneholder mange relevante programmer for norsk kommunesektor². De mest sentrale programmene under EØS-avtalen er:

- **Horisont Europa** - EUs neste rammeprogram for forskning og innovasjon - skal bl.a. bygge kunnskap, teknologi og løsninger på globale utfordringer og har indentifisert fem kjerneområder: Helse; Inkluderende og sikre samfunn; Digital og industri; Klima, energi og mobilitet og Mat og naturressurser. Programmet skal bidra til at innovative løsninger når markedet.
- **Connecting Europe Facility (CEF)** skal styrke finansieringen av infrastruktur, som kan gjøre Europa mer sammenbundet. Programmet kan bl.a. finansiere grenseoverskridende infrastruktur innenfor transport og energi, fremme utviklingen av mer miljøvennlig transport og energi og bidra til digitaliseringen av europeisk industri. Norge deltar i IKT-delen av dagens CEF-program.
- **Digital Europe** skal fremme fremtidsrettede teknologier som forventes å ha spesielt stor betydning for vekst og sysselsetting i Europa. Det overordnede målet er å sikre at innbyggere, myndigheter og bedrifter fullt ut kan utnytte potensialet i den digitale utviklingen. I programmet legges stor vekt på tilgjengeliggjøring av ny teknologi og innovative løsninger blant offentlige og private aktører.
- **Programmet for det indre marked** skal bl.a. sikre forbrukerrettighetene og god produktsikkerhet, styrke konkurransekraften til bedrifter – spesielt små og mellomstore - sikre trygge produkter for mennesker og dyr

² Se vedlegg 2 for mer informasjon om programmene.

og styrke IKT-verktøyene for å sikre effektiv håndheving av konkurransereglene. Programmet vil erstatte tre eksisterende programmer: det europeiske statistikkprogrammet og forbrukerprogrammet, der Norge deltar i dag, og programmet for konkurranseevne til bedrifter og SMB (COSME), som Norge ikke deltar i.

- **Erasmus** – EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett - skal bidra til å styrke EUs innovasjonskapasitet gjennom mobilitet og samarbeidsaktiviteter som fremmer utvikling av kunnskap og kompetanse innenfor framtidsrettede studier som teknologi, klima, miljø, kunstig intelligens og robotteknologi.
- **Kreativt Europa** skal fremme europeisk kultur, de kreative sektorene og audiovisuelle verk. Dette skal bl.a. øke konkurransekraften til bedrifter innen disse sektorene, inkludert små og mellomstore bedrifter, og fremme samarbeid på tvers av landegrensene.
- Kommisjonen har foreslått et nytt **program for rettigheter og verdier** ("Rights and Values") som vektlegger demokratisk deltagelse av innbyggere. Programmet skal støtte inkluderende samfunn, og adresserer samfunnsutfordringer som diskriminering, rasisme, fremmedfrykt, anti-semittisme, intoleranse og vold. Det skal også bidra til implementering av landenes Rom-folk strategier. Programmet vil omfatte dagens "Europe for Citizens", som Norge ikke deltar i.
- **LIFE** – EUs program for miljø og klima – skal bidra til en lavkarbon- og klimarobust økonomi, bedre kvaliteten på miljøet og reversere tapet av biologisk mangfold. Programmet skal implementere vedtatt EU-politikk og – lovgivning, som på mange områder er gjennomført i norsk rett. Programmet skal støtte forvaltningen av miljø- og klimapolitikk på alle nivå (EU, nasjonalt, regionalt, lokalt), inkl. sivilsamfunnets, organisasjonenes og lokale aktørers medvirkning. Norge deltar ikke i dagens LIFE-program.

I tillegg kommer Kommisjonens forslag til regionale utviklingsprogrammer og byprogrammer, som ikke er en del av EØS-avtalen, som Interreg og European Urban Initiative.

- **Interreg** er EUs programmer for territorielt samarbeid over landegrensene. Programmene er en del av EUs politikk for å fremme sosial og økonomisk utjevning mellom regioner (samhørighetspolitikken). "Et smartere Europa - satsing på innovasjon, digitalisering, omstilling og SMB-støtte" og "Et grønnere, karbonfritt Europa" er to av fem nye mål innenfor samhørighetspolitikken, og de målene som skal prioriteres høyest, også for Interreg.
- **European Urban Initiative** skal være EUs verktøy for byer og lokale myndigheter og bidra til at de velger innovative løsninger og lærer av hverandre innenfor EUs målsettinger for bl. a. klima, forurensning, infrastruktur og sosiale utfordringer.
- **InvestEU** skal samle dagens mange finansieringsordninger under samme tak. Programmet skal bidra til økte investeringer ved hjelp av lån og garantier, som igjen skal føre til større private investeringer. Dette skal sette fart i ytterligere investeringer, øke innovasjonstakten og bidra til flere jobber.

Uoffisielle beregninger tyder på at full norsk deltagelse i programmene under EØS-avtalen³ vil beløpe seg til over 6 mrd. euro, selv om et mer realistisk anslag for de programmene som Norge vil delta i, antydes å være 4,5 mrd euro⁴. Det ligger store påplussinger på bl.a. Erasmus (over 130 pst) og Horisont Europa (om lag 45 pst). Det vil trolig være mulighet til å kjøpe seg inn i deler av programmer og dermed stå utenfor andre deler, som ikke oppfattes som like relevant for Norge.

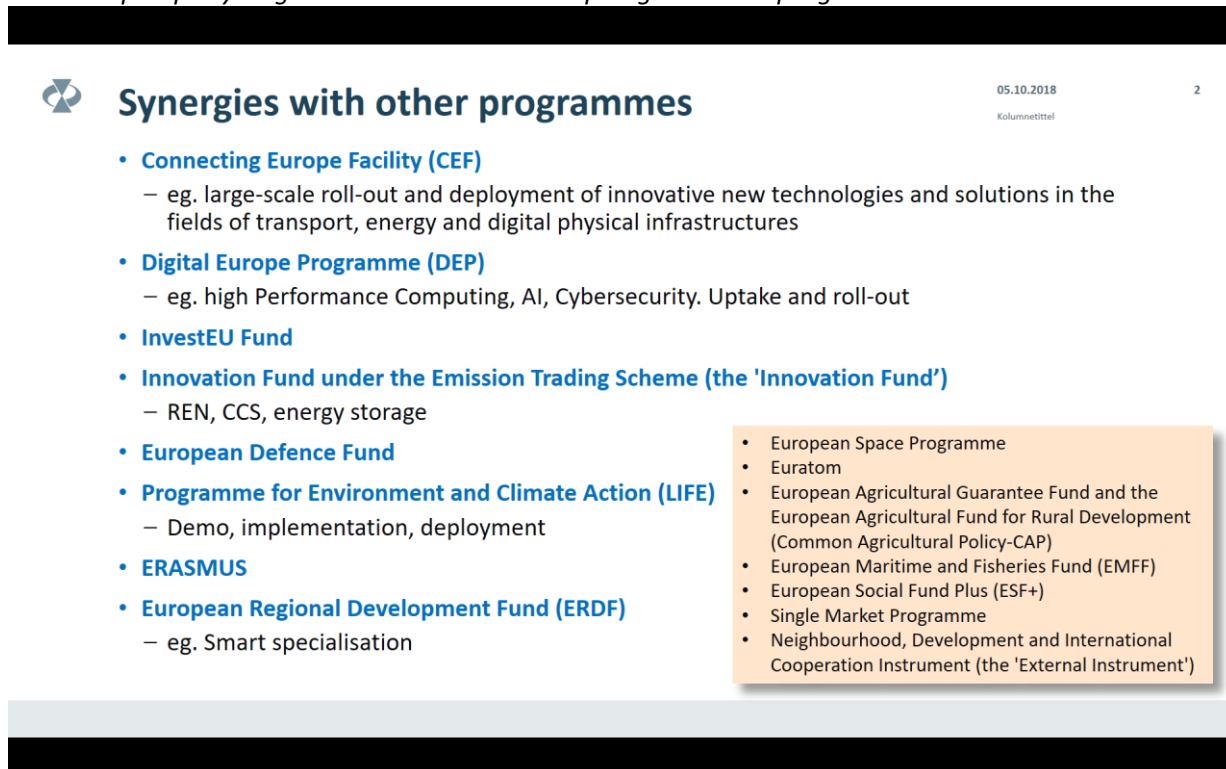
I sitt forslag reduserer Kommisjonen antall programmer. Programmene er mer tverrsektorielle enn tidligere, og det legges opp til større grad av samarbeid og synergier på tvers av programmer. Siden programmene er tettere tematisk koblet, blir vurderingene av norsk deltagelse en mer krevende prosess da deltagelse - eller ikke - i ett program kan få betydning for deltagelsen i andre programmer. Det at et tema er dekket i et program, betyr ikke

³ Dette inkluderer ikke programmer og initiativer utenfor EØS-avtalen, som Interreg og European Urban Initiative.

⁴ Ref. informasjon fra EFTA-sekretariatet under UD's "Arbeidsseminar for forvaltningen – EUs programmer og langtidsbudsjett 2021–2027" 27.9.2018.

nødvendigvis at alle norske aktører har tilgang til programmet. Det er videre store forskjeller i størrelse og struktur på programmene, de er ulikt organisert og har forskjellige målgrupper. Noen av programmene er det enklere å gå inn i enn andre. Dette er også aspekter som må vurderes.

Figur 2⁵ - Eksempler på synergier mellom Horisont Europa og andre EU-programmer

Godt lagarbeid kan styrke norske interesser

EPF har tidligere diskutert hvordan samarbeid på tvers av forvaltningsnivåene her hjemme og bruk av våre nettverk i og utenfor Norge kan styrke norske interesser i europapolitiske saker (Kirkenes 2016, Oslo 2017). Vurdering av norsk deltagelse i EUs programmer er et område der "Team Norway"⁶ sammen kan spille hverandre gode. Både regelverk og innretning på programmene er under utvikling. De ulike aktørene (departementer, Sametinget, fylkeskommuner/kommuner, KS, EU-delegasjonen, de regionale Brussel-kontorene, europeiske paraplyorganisasjoner⁷ osv.) har ulike roller/oppgaver og ressurser, og tilgang til ulik informasjon. Tidlig identifikasjon og deling av interesser, styrker mulighetene for at lagspillet gir gode resultater. Norske aktører kan ha sammenfallende interesser, men et godt "Team Norway" krever ikke nødvendigvis felles posisjoner. Et samspill mellom stat og kommunesektor blir enda mer nyttig om aktørene er bevisste på samarbeidsgevinster, og interesser og mål er presise. Kunnskap om og god bruk av eksisterende arenaer, gjør at informasjonen kan flyte godt mellom aktørene.

⁵Hentet fra Forskningsrådets presentasjon på UD's "Arbeidsseminar for forvaltningen – EUs programmer og langtidsbudsjett 2021–2027" 27.9.2018.

⁶ Team Norway er godt lagarbeid for å oppnå enda bedre resultater til beste for norske interesser og for landet som helhet – basert på et tett og nært samarbeid mellom sentralforvaltningene og kommunesektoren.

⁷ Som AER–Assembly of European Regions, CPMR–Conference of Peripheral and Maritime Regions of Europe, NSC–Nordsjøkommisjonen, BSSSC–Baltic Sea States Subregional Co-operation, EUROCITIES, CEMR –Council of European Municipalities and Regions og EØS EFTA forum for lokalt og regionalt folkevalgte.

Fylkeskommunene vil være sentrale i Team Norway sitt arbeid, ved å prioritere europapolitisk arbeid som en viktig del av sin samfunnsutviklerrolle. De nye fylkeskommunene kan være enda bedre rustet til å påvirke relevante politikkområder i EU. Deltakelse i europeiske nettverk, dialog med kommunene og andre regionale aktører om mulighetene i det europeiske samarbeidet, iverksetting av regionale utviklingsprosesser på egne ansvarsområder, samt å være aktive overfor de relevante delene av statsapparatet, er områder de nye fylkeskommunene har store muligheter til å utvikle videre. For å styrke målsettingen om en tettere dialog med kommunesektoren, inviterte UD både sentral og lokal forvaltning til arbeidsseminaret om EUs programmer og langtidsbudsjett 2021–2027, 27. september i Oslo, der det ble holdt innlegg fra bl.a. KS og Østlandssamarbeidet. Hensikten var å synliggjøre den viktige rolle som kommunesektoren spiller i programsamarbeidet og ikke minst skape grunnlag for en god dialog mellom forvaltningsnivåene.

Som oppfølging av arbeidsseminaret, er internasjonalt fylkesnettverk⁸ invitert til å utpeke kontaktpersoner som kan være dialogpartnere for departementene i de kommende høringsprosessene. Så langt er kontakt formidlet både for Life og InvestEU. I tillegg kommer oppfølgingen av programmene via Brusselmiljøene, med fagrådene på EU-delegasjonen og EFTA-sekretariatet, som har tett dialog med regionkontorene i Brussel.

Neste steg

På norsk side arbeides det nå med å hente inn informasjon om Kommisjonens forslag til nye programmer og vurdere hvilke programmer vi ønsker å delta i. Norge må informere Kommisjonen om hvilke programmer vi har til intensjon å delta i, senest februar 2020.

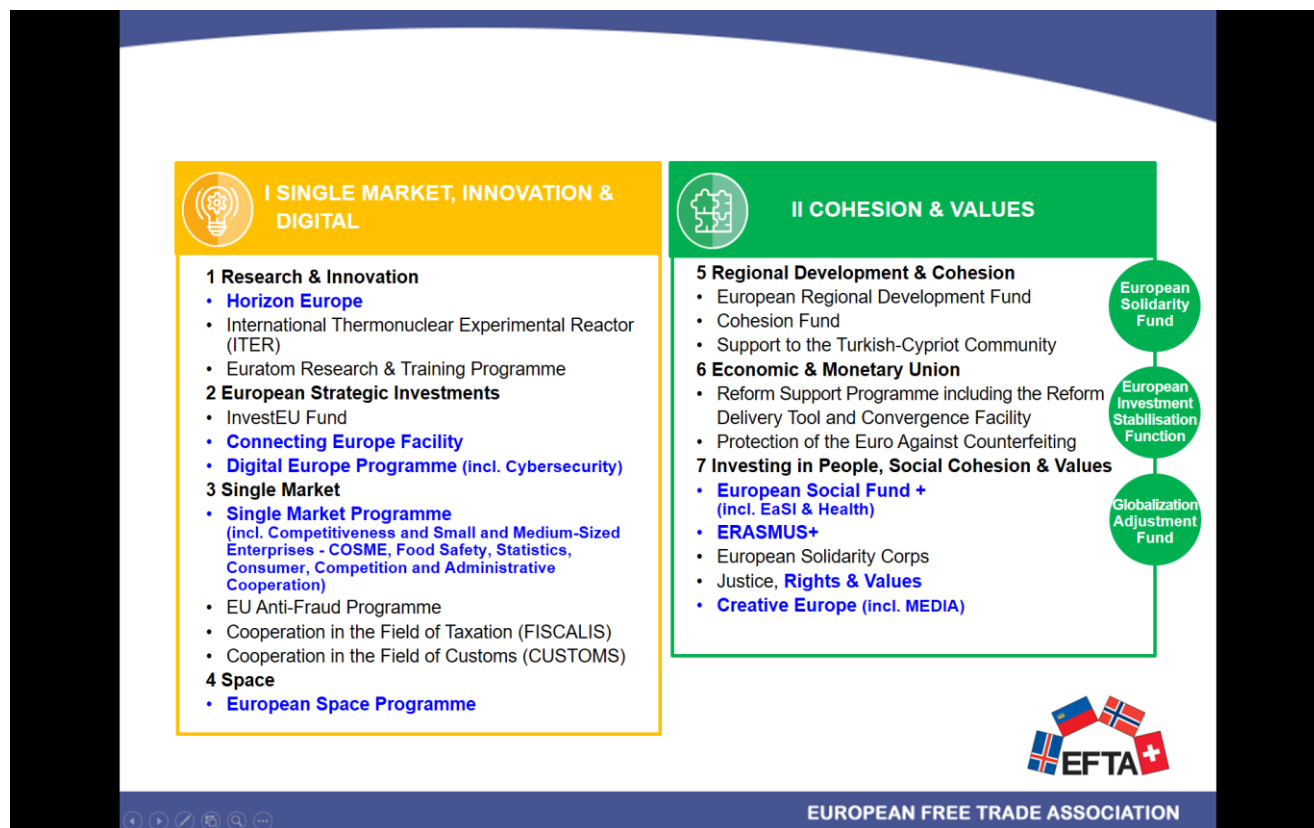
Vi er i det innledende arbeidet med å avklare norske posisjoner. Det er derfor positivt at vi nå i felleskap kan utvikle en god modell for dialog mellom forvaltningsnivåene, som åpner for aktive innspill fra kommunesektoren i tidlig fase – og i rett tid. Modellen som nå utvikles, er i beste "Team Norway"-ånd, og bør kunne tjene som et eksempel på andre felt. Men vi er i startfasen, og vi må se på hvilke erfaringer dette vil gi.

Fra UD's side følges betydningen av det kommunale aspekt løpende opp i dialogen med departementene og EU-delegasjonen i Brussel. Hensikten er tett dialog og samspill for å få godt underlag for norsk posisjon om deltagelse i EUs programmer.

Det er viktig å huske at EUs langtidsbudsjett og regelverksforslag nettopp bare er forslag, og at veien frem til vedtak kan være lang og medføre mange endringer. Forslagene er nå til behandling i medlemslandene og i Europaparlamentet. Kommisjonen har ambisjon om at en avtale om budsjettet vil bli nådd før valget til Europaparlamentet og til toppmøtet i Sibiu under det rumenske formannskapet den 9. mai 2019, men dette kan bli svært krevende. Selv om regelverksforslagene forhandles nå, vil diskusjonene om innholdet i programmene trolig komme for fullt først i 2019-2020, med vedtak i 2020 for iverksetting fra 2021.

⁸ KS er også med i dette nettverket.

Vedlegg 1 – Europakommisjonens forslag til nye programmer innenfor prioriterte politikkområder 2021-2027

Vedlegg 2 – Nærmere informasjon om Europakommisjonens forslag til nye programmer 2021-2027 av særlig betydning for kommunesektoren⁹

Vi finner mange forslag som berører norsk kommunesektor. Nedenfor omtales de mest sentrale tiltakene.

Horisont Europa

I forsknings- og innovasjonspolitikken vil det nye programmet *Horisont Europa* fortsatt ha fokus på bærekraftsmålene og samfunnsutfordringer, og dermed forbli relevant for norsk kommunesektor, som har hatt god uttelling i Horisont 2020.

Europakommisjonens forslag til innretting av Horisont Europa består av tre pilarer (Open Science, Global Challenges and Industrial Competitiveness, Open Innovation). Det nye er en vekt på «missions», dvs. store krevende oppdrag med potensielt store positive effekter på tvers av sektorene. Disse er ikke spesifisert, men ett eksempel kan være å finne en kur mot Alzheimer. Å lykkes i å løse en slik utfordring vil ikke minst ha betydning for den fremtidige utformingen av omsorgstjenesten i kommunene.

I flere fylker og kommuner foregår det aktiviteter finansiert av EUs romprogrammer: Her foreslår Europakommisjonen at Copernicus (jordobservasjon) og Galileo og EGNOS (satellittnavigasjon)) skal slås sammen til ett program. Midlene skal gå til drift og videreutvikling av etablert infrastruktur og utvikling av nye tjenester, som satellittkommunikasjon for offentlige myndigheter (Govsatcom).

[Her](#) finner du forslaget til forordning om opprettelsen av Horisont Europa inkludert regler for deltagelse.

Kommisjonen har også publisert to korte faktaark om Horisont Europa: 1) [EU funding for research and innovation 2021-2027](#) og 2) [EU Research and Innovation success stories](#).

Connecting Europe Facility (CEF): Transport, Energi og Digital

CEF er EUs program for å finansiere utbygging av nettverkinfrastruktur innenfor transport, energi og den digitale sektoren. CEF kan også støtte studier og utredninger, som en forberedelse av utbyggingsprosjekter. Totalbudsjettet er 42,2 milliarder euro.

CEF Transport skal bidra til å utvikle prosjekter som fremmer effektive og sammenkoblede nettverk og infrastruktur for smart, inkluderende, bærekraftig og sikker mobilitet. Denne komponenten skal bidra til å fullføre begge lagene i TEN-T, hovednettverket innen 2030 (ca. 90 % av budsjettet), og det omfattende nettverket (mindre trafikkerte veier, jernbane og havner osv.) innen 2050. I vedleggene til forordningsforslaget har man også definert hvilke strekninger/lenker som skal inngå i hovedkorridorene.

CEF Energi skal bidra til å utvikle prosjekter for å fremme ytterligere integrasjon av det indre energimarkedet, interoperabilitet av nettverk på tvers av grenser og sektorer, tilrettelegge for dekarbonisering og forsyningssikkerhet, samt fremme grenseoverskridende samarbeid innenfor fornybar energi. CEF energi skal også bidra til å fullføre det transeuropeiske nettverket.

CEF Digital skal bidra til utviklingen av digitale nettverk og 5G-systemer med veldig høy kapasitet, samt øke motstandsdyktigheten og kapasiteten til grunnleggende digitale nettverk gjennom å knytte dem til nabolandenes territorier. Dette skal bidra til digitaliseringen av europeisk industri og moderniseringen av sektorer som transport, energi, helse og offentlig administrasjon, og er en integrert del av å få realisert EUs indre digitale marked.

⁹ Fremstillingen i dette vedlegget bygger i stor grad på rapporter fra kommunal- og regionalråd Eivind Lorentzen, forskningsråd Are Straume, miljøråd Hege Olbergsveen og utdanningsråd Ragnhild Skålid, næringsråd Einar Døssland, finansråd Bjarne Stakkestad og andre medarbeidere på Norges delegasjon til EU, særlig [denne artikkelen](#).

[Mer informasjon finner du her.](#)

Digital Europa-programmet

Europakommisjonen foreslår et nytt program Digital Europe Programme (DEP). Dette er første gang EU foreslår et eget program dedikert til digital omstilling. Programmet er ment å signalisere et taktskifte og demonstrere at EUs neste langtidsbudsjett skal være fremtidsrettet og prioritere områder som er sentrale for Europas konkurransekraft, slik som datadrevet innovasjon. Digitaliseringsprogrammet har en ramme på 9,2 milliarder euro for perioden 2021-2027. [Pressemelding fra Kommisjonen er tilgjengelig her.](#)

Digitaliseringsprogrammet skal fremme fremtidsrettede teknologier som forventes å ha spesielt stor betydning for vekst og sysselsetting i Europa. Det overordnede målet er å sikre at innbyggere, myndigheter og bedrifter fullt ut kan utnytte potensialet i den digitale utviklingen. I programmet legges stor vekt på tilgjengeliggjøring av ny teknologi og innovative løsninger blant offentlige og private aktører. Det nye digitaliseringsprogrammet består av fem satsingsområder hvor man skal videreutvikle felles europeiske ressurser:

- datamaskiner for tungregning / High Performance Computing
- kunstig intelligens
- cybersikkerhet
- digital kompetanse
- løsninger for interoperabilitet og tilgjengeliggjøring av ny teknologi gjennom nettverket av innovasjonssentre / Digital Innovation Hubs

Norge deltar i dag i enkelte av programmene som vil inngå i Digital Europe Programme.

Indre marked-programmet

Fem eksisterende EU-programmer slås sammen til ett program kalt «Single Market programme», der hovedsatsingene er å styrke:

- Små og mellomstore bedrifters konkurranseevne
- Forbrukerbeskyttelse
- Mattrygghet, dyrehelse og dyrevelferd
- Statistikk og kunnskap om det indre marked

Disse satsingene berører bl.a. norske kommuners arbeid for å fremme entreprenørskap og for å gjennomføre offentlige anskaffelser på en måte som gir merverdi. EUs eksisterende program for små og mellomstore bedrifter (COSME) går inn i det nye programmet for videreutvikling av det indre marked. Bevilgningen på 1 milliard euro skal gå til å fremme SMBers deltakelse i klynger, råd og praktisk bistand til SMB gjennom Enterprise Europe Network og internasjonalisering av SMB. I tillegg foreslår Europakommisjonen at 2 milliarder euro i investeringsprogrammet InvestEU, som ble lagt frem 6. juni 2018, øremerkes finansiering for små og mellomstore bedrifter.

Bevilgningen til forbrukerbeskyttelse skal benyttes til rådgivning og hjelp til forbrukere i EØS, gjennom European Consumer Centres Network. Programmet skal også sikre at forbrukere har tilgang til utenrettslig tvisteløsning. Det skal legges til rette for at forbrukere kan fremme krav om erstatning, prisavslag, heving mv. når en virksomhet ikke overholder EUs regler om forbrukerbeskyttelse.

Andre tiltak som vil finansieres over dette programmet er et IKT-system for utveksling av informasjon om farlige varer, utforming av europeiske standarder, samarbeid med og mellom nasjonale myndigheter og domstoler om konkurransereglene i EU/EØS og bruk av offentlige anskaffelser for å oppnå ulike samfunnsnyttige målsettinger. Programmet skal også finansiere utvikling og drift av IKT-systemer og verktøy for informasjon om det indre marked

til personer og bedrifter, og bedre gjennomføring og håndheving av EU-retten i EØS-statene (inkludert Solvit, Ditt Europa, indre markeds informasjonssystem (IMI) mv.).

[Mer informasjon finner du her.](#)

Erasmus

Europakommisjonen legger økt vekt på ungdom i sitt budsjettforslag og vil bl.a. doble budsjettet til Erasmus, fra 14,7 milliarder euro i inneværende til 30 milliarder euro i neste sjuårsperiode. Det neste programmet blir bredere, mer inkluderende, mer tilgjengelig, mer framtidsrettet og mer internasjonalt. Europakommisjonen ser Erasmus som en investering i ungdom og en investering i Europa. Det nye programmet er også et viktig instrument for implementering av Kommisjonens visjon om et europeisk utdanningsområde – European Education Area – innen 2025, samt for oppfølgingen av European Pillar of Social Rights. Programmet skal dessuten støtte opp om det strategiske rammeverket for europeisk utdanningssamarbeid. Yrkesopplæringen får større vekt.

Erasmus skal fortsatt være inndelt i tre sektorer – utdanning og opplæring, ungdom og idrett. Selv om dagens arkitektur videreføres, gjøres det en del endringer i programmet, både hva gjelder form og innhold. Kommisjonen vil øke mobiliteten i programmet. Med dette menes at ordningene skal tilpasses behovene til særskilte målgrupper. Implementering av et *European Student Card* skal også bidra til å fremme mobilitet. Andre nyheter er at det skal gis støtte til småskala partnerskap. Dessuten skal de nye initiativene *European Universities* og *Centres of Vocational Excellence* finansieres under Erasmus.

[Mer informasjon finner du her.](#)

[Mer informasjon om EFTA/EØS-kommentarer her.](#)

Rettigheter og verdier-programmet

Investing in People er en felles overskrift for bl.a. Det nye fondet for rettferdighet, rettigheter og verdier, Kreativt Europa og Erasmus. Fondet skal støtte en rekke aktørers aktiviteter, herunder frivillige organisasjoner, likestillingsorganer og offentlig forvaltning og vil bl.a. omfatte dagens *Europe for Citizens*. Rettigheter og verdier-programmet (*Rights and Values*) har tre mål:

- Å fremme likestilling og rettigheter
- Fremme medborgers engasjement og deltagelse i EUs demokratiske liv
- Bekjempe vold

Programmet vil bl.a. støtte gjensidig læring mellom offentlig aktører, sivilsamfunn mv. om tiltak som kan fremme lokaldemokrati, bidra til kunnskap om rettigheter og europeiske verdier og til å fremme og videreutvikle EUs lov og EUs politiske mål og strategier.

[Mer informasjon finner du her.](#)

Kreativt Europa

Hovedformålet med Kreativt Europa-programmet er å fremme, styrke og forsvare Europas kulturelle og språklige mangfold, arv og kreativitet. Europakommisjonen legger vekt på at kultur spiller en sentral rolle i å takle viktige samfunnsmessige og økonomiske utfordringer, særlig når det gjelder å fremme samfunnsengasjement, felles verdier, velferd, innovasjon, økonomisk vekst og jobbskaping.

Programforslaget har tre tiltakskategorier:

- KULTUR som skal fremme europeiske kulturelle og kreative sektorer
- MEDIA som vil støtte den europeiske audiovisuelle industrien

- TVERRGÅENDE TILTAK som gjelder alle deler av kulturfeltet.

[Mer informasjon finner du her.](#)

LIFE

For å implementere Paris-avtalen og motvirke klimaendringer, ønsker Europakommisjonen å øke Europas ambisjon for bærekraft, miljø og klimapolitikk. Tanken er at minst 25% av EUs utgifter vil bidra til klimaendringer og klimatiltak bør inkluderes i alle større EU-programmer.

Europakommisjonen foreslår at programmet LIFE i perioden 2021-2027 tildeler 5.450 milliarder euro til prosjekter som støtter miljø- og klimahandlinger. Dette er en økning på 1.950 milliarder euro sammenlignet med forrige periode. Programmet støtter overgangen til innovative løsninger for klimatilpasning, ren energi eller arbeid for å redusere miljøfarlig avfall både på land og i havmiljøet. LIFE-programmet skal bidra til skiftet mot en sirkulær, bærekraftig og energieffektiv økonomi.

Andre viktig mål er beskyttelse og forbedring av miljøkvalitet, bevare natur og å reversere tap av biologisk mangfold. Programmet skal fremme kapasitetsbygging og god praksis, stimulere investeringer og støtte gjennomføringen av politikk på de områdene som er mest utfordrende for overgangen til et rent energisystem. Hovedsatsingene er:

1. Natur og biodiversitet. Delprogrammet Natur og biologisk mangfold vil omfatte støtte til prosjekter for å utvikle, anvende og fremme beste praksis og strategiske naturprosjekter.
2. Sirkulær økonomi og livskvalitet. Tiltakene skal bidra til å nå store EU-politiske mål som overgangen til en sirkulær økonomi, og beskytte og forbedre luft- og vannkvalitet.
3. Klimatilpasning. Tiltak som støttes, vil bidra til å implementere 2030 energi- og klimapolitikkrammen og møte EUs forpliktelser i henhold til Paris-avtalen om klimaendringer.
4. Overgang til ren energi. Det nye Clean Energy Transition-delprogrammet vil bygge kapasitet, stimulere investeringer og støtte politikimplementeringsaktiviteter som fokuserer på energieffektivitet og mindre fornybare energikilder som bidrar til klimatilpasning og / eller miljømål.

Budsjettforslag - faktablad: [LIFE-programmet](#), [Bærekraft og miljø](#)

Asyl og migrasjon-fondet

For å hjelpe medlemsstatene til å håndtere migrasjonsflytene mer effektivt, foreslår Europakommisjonen mer finansiering for asyl- og migrasjonsfondet. Budsjettet for styring av ytre grenser, migrasjon og asyl foreslås økt til 34,9 milliarder euro sammenlignet med 13 milliarder euro for perioden 2014-2020.

Asyl og migrasjon-fondet skal fokusere innsatsen på:

- Styrke og utvikle det felles europeiske asylsystemet, med politikk, lovgivning og kapasitetsbygging.
- Forbedre og effektivisere returpolitikken
- Forbedre solidariteten og ansvarsfordelingen mellom medlemslandene
- Støtte lovlig migrasjon i Europa og bidra til en effektiv integrering av tredjelandstatsborgere
- Støtte den eksterne dimensjonen av EUs migrasjons- og asylpolitikk

Europakommisjonen ønsker delt eierskap mellom EU og medlemsstatene, slik at lokale behov lettere kan møtes. Nytt er at lokale og regionale myndigheter nevnes som målgrupper i fondet. I tillegg ønsker Europakommisjonen å kunne håndtere uforutsette kriser bedre, bl.a. gjennom et mer fleksibelt asyl- og migrasjonsfond. Langsiktig integrasjon vil bli støttet av Samhørighetsfondene, mens asyl- og migrasjonsfondet i stedet fokuserer på kortsiktige behov.

Budsjettforslag - faktablad: [Migrasjon og grensekontroll](#)

Interreg

Interreg er EUs programmer for å fremme sosial og økonomisk utjevning på tvers av regioner og landegrenser i Europa. Det er foreslått fem tematiske mål for innsatsen:

1. Et smartere Europa - satsing på innovasjon, digitalisering, omstilling og SMB-støtte
2. Et grønnere, karbonfritt Europa
3. Et bedre forbundet Europa - satsing på strategisk fysisk (transport, energi) og digital infrastruktur
4. Et mer sosialt Europa, som understøtter gode arbeidsvilkår, utdanning, opplæring, sosial inkludering og lik rett til helsetjenester
5. Et Europa som er nærmere innbyggerne i form av støtte til lokalt ledede og integrerte utviklingsstrategier og bærekraftig byutvikling

Mål 1 og 2, skal prioriteres. Videre har Interreg spesifikke mål om å effektivisere offentlig forvaltning og fjerne rettslige og andre grensehindre.

Selv om Interreg, som ligger under EUs samhoøringspolitikk, ikke er en del av EØS-avtalen, er det en åpning i regelverket for at Norge kan delta (med ett unntak, se siste avsnitt). Deltakelsen gir norske kommuner, fylkeskommuner, offentlige etater, FoU-miljøer, næringsliv mv tilgang til samarbeid med aktører i alle medlemslandene i EU, for å bidra til å løse felles europeiske utfordringer. Det dreier seg bl.a. om å styrke lokal og regional omstillingsevne, trygge arbeidsplasser og sikre et godt tjenestetilbud.

Europakommisjonen foreslår 8.430 mill. euro til Interreg, som et noe lavere beløp enn i inneværende periode. Forslaget inneholder fem komponenter for ulike former for grenseregionalt, transnasjonalt, og interregionalt samarbeid, samt en egen komponent for de mest fjerntliggende områdene (outermost regions). Det ligger inne flere endringer fra i dag, bl.a. at dagens programmer for maritimt grenseregionalt samarbeid skal legges inn i transnasjonale program. Programmene Interreg Europe og URBACT vil ifølge forslaget ikke videreføres under Interreg. Det introduseres et nytt programområde for kommersialisering av interregionale innovasjonsprosjekter, som inkluderer prosjektbasert samarbeid i EU, og skal særlig støtte smart spesialiseringsplattformer på områder som energi, industriell modernisering og landbruk. Forslaget nevner ikke eksplisitt åpning for deltagelse for Norge i denne komponenten, men representanter for Europakommisjonen har gitt positive signaler hva angår mulighetene for norsk deltagelse også her.

Mer informasjon finner du [her](#).

European Urban Initiative

European Urban Initiative (EUI) skal legge til rette for at europeiske byer og lokale myndigheter velger innovative løsninger og lærer av hverandre. EUI skal være et enhetlig verktøy for å møte utfordringer og bidra til målsetninger på EU-nivå innenfor bl.a. klima, forurensning, infrastruktur og sosiale utfordringer. Europakommisjonen har derfor foreslått å slå sammen dagens byprogrammer til ett stort byprogram. Programmet skal samle tiltak fra bl.a. [URBACT](#), [Urban Innovative Actions](#) (UIA), Urban Development Network og [Urbis](#) (Den europeiske investeringsbankens rådgivningstjeneste for byinvesteringer). Programmet vil ha synergier bl.a. med Horisont Europa og Life. For medlemslandene vil programmene kompletteres av byvekstavtaler finansiert gjennom strukturfondene. Norske kommuner deler utfordringsbilde med andre europeiske byer. Programmet er derfor relevant for norsk kommunesektor. Programmet er i utgangspunktet relevant for større kommuner. Dvs. at ev. deltagelse trolig bør kompletteres av tiltak for å spre god praksis innad i land.

Kommisjonen foreslår om lag 500 mill EUR til EUI. Det er uenighet om hvorvidt EUI skal forvaltes sentralt, som er Kommisjonens ambisjon. At bypolitikken ikke er traktatfestet og derfor tilligger landene, gjør debatten mer krevende.

EUI ligger under samholdighetspolitikken, som ikke er en del av EØS-avtalen. Kommisjonen har uformelt gitt uttrykk for at den *ønsker* at Norge tilknytter seg programmet på samme måte som f.eks. rammeprogrammet for forskning (artikkel 82 i EØS-avtalen). Dvs. at vi betaler vår andel, noe som kunne tilsi en samlet prislapp på norsk deltagelse i overkant av 10 millioner euro. Andre tilknytningsformer, som bilateral avtale og kommunal delfinansiering, vil også kunne vurderes.

InvestEU

InvestEU-programmet skal være rammen rundt et bredt spekter av EUs finansielle instrumenter som i dag sorterer under en rekke programmer. Formålet er å få større fleksibilitet, redusere fragmentering og overlapp for å nå overordnede politiske målsettinger på en mer effektiv måte. Programmet skal ta over og utvide den nåværende [European Fund for Strategic Investments](#) (EFSI). Programmet skal legge til rette for finansiering av prosjekter på følgende hovedområder

- Bærekraftig infrastruktur;
- Forskning, innovasjon og digitalisering,
- SMB og «small mid-cap»,
- Investeringer med et sosialt formål, utdanning og kompetanse.

Programmet skal legge til rette for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer som ikke blir realisert pga. markedssvikt. Med InvestEU vil Kommisjonen motvirke for lavt investeringsnivå ved hjelp av garantier og finansielle instrumenter som igjen skal føre til større private investeringer. Europakommisjonen foreslår å øremerke 15,2 milliarder euro til InvestEU-fondet. Ved å tiltrekke seg investeringer fra andre kilder, forventer Europakommisjonen at InvestEU-fondet frigjør mer enn 650 milliarder euro i tilleggsinvesteringer i EU i syvårsperioden.

Forordningsforslaget åpner for at EØS-landene deltar i deler av programmet. InnovFin og SMB-virkemidlene fra COSME vil inngå i det nye programmet. Norge er i dag med i InnovFin, en fond-i-fondordning som skal gjøre kapital mer tilgjengelig for innovative prosjekter. Norske bedrifter kan i dag søke om slike lån til innovasjonsprosjekter gjennom offentlige og private aktører.

Mer informasjon finner du [her](#).

Vedlegg 3 - EU-programmer med norsk deltagelse i perioden 2014-2020

Program	Totalbudsjett (Norges deltagelse)	Ansvarlig departement
Horisont 2020 – EUs program for forskning og innovasjon	Om lag 77 milliarder euro	Kunnskapsdepartementet
Erasmus+ – EUs utdanningsprogram	Om lag 14,7 milliarder euro	Kunnskapsdepartementet
Kreativt Europa – EUs kultur- og mediaprogram	Om lag 1,46 milliarder euro	Kulturdepartementet
Helseprogrammet	Om lag 449 millioner euro	Helse- og omsorgsdepartementet
Forbrukerprogrammet	Om lag 189 millioner euro	Barne- og likestillingsdepartementet
EUs program for sysselsetting og sosial innovasjon - Norge deltar i Progress-delen og Eures-delen av programmet	Om lag 726 millioner euro	Arbeids- og sosialdepartementet
Galileo og Egnos – EUs satellittnavigasjonssystem	Om lag 6,96 milliarder euro	Nærings- og fiskeridepartementet
CEF - Programmet for et sammenkoblet Europa – Norge deltar i CEF Digital-delen av programmet	Om lag 1,28 milliarder euro	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Programmet for sivil beredskap	Om lag 368 millioner euro	Justis- og beredskapsprogrammet
Copernicus-programmet - EUs jordobservasjonsprogram	Om lag 4,3 milliarder euro	Nærings- og fiskeridepartementet
Statistikkprogrammet	Om lag 428 millioner euro	Finansdepartementet
ISA2 – EUs program for å modernisere den offentlige sektor (2016-2020).	Om lag 131 millioner euro	Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Interreg - EUs program for å fremme sosial og økonomisk integrasjon over landegrensene gjennom regionalt samarbeid	Om lag 77 millioner euro	Kommunal- og moderniseringsdepartementet